

פרשת מצורע

(ע"פ הרב אליהו הופמן)

כשבודקים את שלבי טהרת המצורע הרבים, נראה בברור, שהתורה משתדלת ככל האפשר לשבור את רוחו. מספר דברים שהוא חייב לעבור הם משפילים בהחלט. הוא מוחזק בבידוד מחוץ לגבולות העיר. כל מי שעובר על ידו חייב להעליב אותו. הוא חייב לגלח את כל שער ראשו וגופו.

אין הדבר מפתיע. כפרת העוון, דורשת מהחוטא, שהוא ינקה את עצמו מהפגם הרוחני שהביא אותו למעשיו הרעים. הסיבה שביסודה הביאה לדיבור לשון הרע – העוון שעונשו הוא צרעת – הינה גאווה. כי היא גורמת לבוז לאחרים, לדבר לשון הרע ולזלזל ברגשותיהם. לכן, כפרת המצורע דורשת את החלטתו לתקן את הפגם זה, שגם מסומל על ידי הפעולות הנעשות כדי להשפילו ולשבור את גאוותו ואכזריותו.

המצורע לא רק נהיה טמא, אלא הוא גורם לאחרים להפוך לטמאים, ולא כמו מי שבאים במגע עם גופה מתה, שהם נהיים טמאים ואינם מטמאים אחרים. ובהחלט, לפי חז"ל "מצורע נחשב למת". כשהקב"ה אמר למשה לחזור למצרים לגאול את בני ישראל, משה פחד על חייו; שוטרי משטרת מצרים חפשו אותו על שהרג בצעירותו מצרי שהיה מכה עבד ישראלי. פחדו הגדול היה מפני שני יהודים, דתן ואבירם, מלשינים של פרעה. הקב"ה הרגיע את משה באומרו, שאין לו מה לפחד מהם: "לֹא יָשִׁיב מִצְרַיִם, כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת נַפְשִׁי" (שמות ד', י"ט). בפועל, אנחנו יודעים שדתן ואבירם היו רחוקים מלהיות מתים. ובאמת, הם מופיעים שוב בפרשת קורח, כשהם מצטרפים למרד נגד מנהיגותו של משה. אם כן, מדוע אומר הקב"ה שהם מתו. ישנם הסברים רבים. אחד מהם הוא שנהיו מצורעים, ולכן מבחינת תכנית, הם נחשבו למתים (גמרא נדרים, דף ס"ד, עמוד ב') (ניתן לדמיין שלמצורע, שעורו ואולי גם שערו וזקנו דהו, יהיה קשה מאוד להלשין, בגלל מבוכתו). בהחלט מתאים שנהיו מצורעים, כי הם חטאו כשהלשינו על אחיהם – שבא לעזרת יהודי חף מפשע, שמצרי היה מכה אותו.

אם, כפי שאמרנו, תהליך הצרעת מיועד לשבור את גאוותו, - מקור הלשון הרע – איך הוא מתחבר עם מיתתו הסמלית?

בשנת תרל"ד/1874, הצדיק הצעיר, רבי אריה מרדכי זצ"ל, נכדו של היהודי הקדוש מפשיסחא, החליט לעזוב את ארץ מולדתו, פולין, ולהשתקע בארץ ישראל. בדרכו, עבר ר' אריה מרדכי דרך פרנקפורט דמיין, ושם, הוא הוזמן אישית להיות אורחו של הברון רוטשילד המפורסם. הברון התפרסם, לא רק בגלל עושרו האגדי, אלא גם עבור צדיקותו. לא רק עבור הצדקות שהיה מפזר בעולם כולו, ועבור טוב לבו, אלא גם עבור יראת ה' שהייתה יוקדת בו, ודבקו הקפדנית בתורה ובמצוות. אהבתו ללא גבול לתורה וללמדנים הייתה לשם דבר בחיים היהודיים. ולכן, ניתן לקלות לדמיין את קבלת הפנים החמה

שהברון ערך לר' אריה מרדכי. איל ההון בכבודו ובעצמו עמד, מוכן לספק את כל צרכיו של אורחו, ולוודא ששהותו בביתו תגרום לו להנאה מרבית.

ערב אחד, אחרי שסיים את עסקיו, הברון נקש על דלתו של אורחו, והזמין אותו לטיול בגנים הנהדרים של מעונו. בטיולם לאורך השבילים המבושמים ומעוטרים בפרחים ועצי פרי, המארח והאורח נכנסו בשיחה, שהתרכזה באהבתם המשותפת לתורה ולמצוות.

בהליכתם בנחת לאורך השבילים, הם עברו לפני צריף קטן, שמור היטב, בפאתי הגן. "מה תפקיד הצריף הזה?", שאל האורח.

"זהו משרדי הפרטי." ענה הברון בצורה עמומה.

"האם לא הראית לי כבר חדר אחר בביתך, ואמרת לי שזהו משרדך?" תמה הרב.

הברון חשב לרגע, ובדק סביבו שאין אף אחד נוכח. "אם כבר שאלת," הוא אמר בלחשיה, "אגלה לך את סוד ה"משרד" האחר שלי, שתכולתו, אפילו משפחתי הקרובה ביותר אינה מכירה. חוץ ממני, אף אחד עוד לא עבר את סף המשרד הזה".

הברון הוציא מפתח, ופתח את שער הצריף. בפנים, הוא הדליק מנורה, ורבי אריה מרדכי עמד קפוא במקומו. כל הצריף היה מורכב מחדר אחד בודד ללא חלונות, והיה ריק לחלוטין, חוץ מארון מתים אחד שעמד באמצעו. בתוך הארון, היו תכריכים וספר "מעבר יבוק" (העוסק בדיני מוות ושכול).

בלי להמתין לשאלה המתבקשת, הברון הסביר: "כל יום, באמצע עיסוקי הרבים, אני עושה הפסקה, ובא ל"משרדי". אחרי שאני נועל את הדלת, אני לובש את התכריכים, ונשכב בתוך הארון. במשך כחצי שעה, אני קורא את הווידוי האחרון, והתפילות שנהוג לומר על מיטת המוות.

"העיסוק הזה חיוני בשבילי. הוא גורם לי, שאני אף פעם לא אתגאה חס ושלום, ולא אתחיל לחשוב שאני בלתי מנוצח. בכל יום, אני עסוק בסכומי כסף גדולים העוברים דרכי, ומתעמט עם מספר רב של אנשים עשירים ומפורסמים, בעלי השפעה, מהעולם כולו. בקלי קלות, הייתי עשוי לחשוב, שכל ההצלחות האלה הן שלי, ששמי והמוניטין שלי יחיו לעולמי עד. ובכן, אתה רואה, אני זקוק לתזכורת הקטנה הזאת, לשבריריות של קיומי, ולתלותי המוחלטת בקב"ה." מיותר להסביר, שלאדם כמו ר' אריה מרדכי, תעלומת האפשרות לברון העשיר להישאר איתן במחויבותו לתורה ולמצוות למרות עושרו וחשיבותו הרבים, כבר לא נראית כל כך קשה להבין.

(מסופר שהרב של פרשבורג, הרב אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל הוזמן גם הוא על ידי הברון לטיול דומה. בדרך, שאל הברון רוטשילד את הרב אם הוא שם לב בביתו או בדרכיו למשהו שאינו מתאים לכל הכתוב בתורה – כיצד צריך להיראות בית של יהודי ירא שמים. "כן" ענה הרב בחיוך, "שמתי לב למשהו. כתוב בתורתנו הקדושה [דברים ל"ב, ט"ו]: 'וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט'. אולם כאן, למרות שהתברכת בעושר גדול ושפע רב, אתה בשום

פנים לא בעטת בריכונו של עולם! להיפך, אתה משתמש במקורותיך להגדיל תורה ולהאדירה!"

המצורע כשהוא פועל בקשיחות ובשחצנות כנגד רעו היהודי, יתכן שאיננו מפנים את שגיאותיו, ואת העובדה שהוא עצמו בן תמותה. ניתן לומר ש"הוא לא שכב בתוך ארונו הוא." על כן התוצאה היא, התורה מכריזה עליו כטמא, ברמת טומאה הדומה לזו של מת. אם הוא לא יטפל, מרצונו, ביחסו לאחרים בענווה, אז נגע הצרעת יגרום לו להפוך לעניו.

מה על האדם לעשות, אם הוא מפחד ליפול קורבן ליצרו הרע? שואלת הגמרא בברכות דף ה', עמוד א', והיא עונה "יזכור לו יום המיתה". אכן לא לכל אחד מאתנו היציבות הפסיכולוגית והמקריות הרוחנית להתנסות ב"טיפול של הברון רוטשילד", מנת ענווה ותמותה תחזיק אותנו במקום טוב בעסקנו עם אחרים.